

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 23083

**Vedartsanalyser på material från Västra Götalands
län, Herrestad, Holma Projekt 23153.**

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 23083

2023-10-17

Vedartsanalyser på material från Västra Götalands län, Herrestad, Holma Projekt 23153.

Uppdragsgivare: Annika Östlund/Kulturlandskapet

Arbetet omfattar sjuutton kolprover från undersökningar av flera fornlämningar med varierande datering. Proverna innehåller kol från al, björk, ek, gran, salix, tall och rönn eller oxel. Flertalet prov kommer att gå att datera med stor tillförlitlighet. Men prover med ek och tall kan ge högre egenålder. Av de två proverna från stolphål så innehåller det ena ek och där är det möjligt att kolet kommer från själva stolpen. I det andra kommer kolet troligen från omgivande aktiviteter. Några av proverna hade mycket mineralutfällningar i den förkolnade vedens kärl och celler. Det brukar vara vanligt vid äldre material. Jag tänker närmast mesolitiskt. Samtidigt förekommer gran i en del prover vilket antyder lite yngre dateringar.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
11	3	Kokgrop	54,7g	1,1g 7 bitar	Al 7 bitar	Al 13mg	
12	5	Kokgrop	59,2g	23,3g 30 bitar	Al 30 bitar	Al 67mg	
16	11	Grop/eldstad	0,7g	0,2g 3 bitar	Al 3 bitar	Al 116mg	
13	16	Avfallsgrop	1,4g	1,0g 7 bitar	Al 4 bitar Björk 1 bit Ek 1 bit Tall 1 bit	Al 26mg	
13	18	Avfallsgrop	4,3g	2,0g 8 bitar	Al 4 bitar Björk 3 bitar Ek 1 bit	Al 115mg	
19	24	Kokgrop	0,8g	4 bitar	Al 4 bitar	Al 41mg	
24	49	Grop/Äldre markyta	14,0g	0,7g 6 bitar	Björk 6 bitar	Björk 56mg	
25	51	Grop/Latrin?	2,8g	0,2g 6 bitar	Gran 6 bitar	Gran 23mg	
28	56	Grop	3,2g	1,4g 6 bitar	Gran 2 bitar En 1 bit Tall 3 bitar	En 22mg	
29	59	Grop	4,6g	0,4g 8 bitar	Tall 8 bitar	Tall 90mg	
45	79	Äldre markyta	0,1g	0,1g 3 bitar	Al 3 bitar	Al 17mg	
48	85	Härd	0,7g	0,5g 5 bitar	Al 1 bit Ek 3 bitar Salix 1 bit	Salix 17mg	
60	110	Stolphål	0,1g	0,1g 6 bitar	Al 1 bit Björk 5 bitar	Al 24mg	
63	114	Markyta/Härd?	4,1g	0,6g 32 bitar	Björk 12 bitar Ek 20 bitar	Björk 189mg	
50	120	Kokgrop	5,4g	1,3g 30 bitar	Ek 30 bitar	Ek 160mg	
66	121	Stolphål	9,5g	<0,1g 7 bitar	Ek 7 bitar	Ek 25mg	
56	123	Härd	3,6g	0,2g 1 bit	Rönn/Oxel 1 bit	Rönn/Oxel 15mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Tfn: 070 34 00 645

Box 178
E-post: vedlab@vedlab.se

791 24 FALUN
www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Al Gråal Klibbal	<i>Alnus sp.</i> <i>Alnus incana</i> <i>Alnus glutinosa</i>	120 år	Klibbalen är starkt knuten till vattendrag. Gråalen är mer anpassningsbar	Motståndskraftigt mot fukt. Brinner lugnt och ger mycket glöd.	Klibbalen kom söderifrån ca 5000 f.Kr. Gråalen vandrar in norrifrån ett par tusen år senare
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Ek	<i>Quercus robur</i>	500-1000 år	Växer bäst på lerhaltiga mulljordar men klarar också mager och stenig mark. Vill ha ljus, skapar själv en ganska luftig miljö med rik undervegetation med tex hassel.	Hård och motståndskraftig mot väta. Båtbygge, stängselstolp, stolpar, plogar, fat. Energirik ved ger mycket glöd.	Ekollonen har använts som grisfoder. Trädet har ofta ansetts som heligt. Man talar ofta om 1000-års ekar men de är sällan över 500 år.
Gran	<i>Picea abies</i>	350 år	Trivs på näringsrika jordar. Tål beskuggning bra och konkurrerar därför lätt ut andra arter	Lätt och lös men ganska seg ved. Ofta rakvuxen. Ganska motståndskraftig mot röta. Stolpar golvbrädor störrar lieskaft, korgar	Bark till taktäckning. Granbarr till kreatursfoder
Sorbus Rönn Oxel	<i>Sorbus sp.</i> <i>Sorbus aucuparia</i> <i>Sorbus intermedia</i>	120 år	Anspråkslös vad gäller jordmån men ljuskrävande	Hård och stark men känslig för röta. Råfspinnar, lieorv, yxskaft, skidor	Bark kvistar och löv till kreatursfoder. Bär till sylt mm Rönn och oxel går ej att skilja med vedartsanalys. Oxeln växer upp till Värmlands-Upplandsgränsen.
Salix Stort släkte med sälgar, pilar och viden	<i>Salix sp.</i>	60 år	Varierande anspråk vad gäller jordmån. De flesta arter är dock ljusälskande	Mjuk och lätt ved. Dåligt som bränsle och virke.	Barken har använts till garvning.
Tall	<i>Pinus silvestris</i>	600 år	Anspråkslös men trivs på näringsrika jordar. Den är dock ljuskrävande och blev snabbt utkonkurrerad från de godare jordarna när granen kom	Stark och hållbar. Konstruktionsvirke, stolpar, pålar, båtbygge, kärl (ej för mat) takspån, tjärbloss, träkol, tjärbränning	Underbarken till nödmjöl, årsskott kokades för C-vitaminerna. Även som kreatursfoder

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.